

УДК 378.015.46

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Турянця Василь Васильович,
Грабовська Тетяна Іванівна,
Грабовський Олександр Володимирович,
м.Ужгород**

Стаття присвячена проблемі формування готовності вчителів до використання ІКТ у своїй професійній діяльності. Розглядаються шляхи формування потреби вчителів у використанні ІКТ у навчальному процесі.

Ключові слова: учитель, інформація, компетентність, готовність, інформаційно-комунікаційні технології, використання.

Постановка проблеми. Однією з основних умов реалізації стратегічних завдань модернізації освіти на практиці є підготовка і перепідготовка вчителів. У зв'язку з розширенням інформаційного простору в системі безперервної освіти все більшого значення набуває роль компетентнісного підходу в професійному розвитку вчителів будь-яких спеціальностей в галузі застосування ІКТ. Величезна кількість інформації, яку сучасній людині необхідно вміти аналізувати, інтерпретувати і адекватно на неї, реагувати актуалізувала необхідність впровадження компетентнісної освіти. Адже фахівці стверджують, що за останні два роки кількість інформації збільшилася в стільки разів як за дві тисячі років. За кожні 4-5 років інформація застаріває, тобто вимагає внутрішньої готовності до постійного оновлення, створює потребу у володінні інтелектуальними, соціальними і іншими компетенціями. Крім того, постійна зміна

життєвих ситуацій вимагає від учителя безперервного вдосконалення своїх професійних можливостей.

Для реалізації компетентнісного підходу в системі освіти необхідна підготовка і перепідготовка педагогічних кадрів, здатних у реальній життєвій і професійній практиці застосувати ключові компетенції. Серед універсальних (ключових) компетенцій в першу чергу необхідно виділити інформаційну і комунікативну, тому що саме вони є невід'ємною частиною широкого впровадження і використання інформаційних технологій. При цьому формування таких компетенцій у вчителів має два аспекти: загальноосвітній і професійний. Загальноосвітній аспект пов'язаний з готовністю використовувати інформаційно-комунікаційні технології в різних видах діяльності. Професійний аспект інформаційної комунікативної компетенції ми пов'язуємо з готовністю застосування цих технологій у навчальному процесі [3]. Виходячи з цього, постає проблема всебічного аналізу і прогнозування змін у професійній діяльності вчителя в умовах переходу на компетентнісний підхід, який вимагає певних змін у навчальному процесі. Всім відомо, що для формування компетенцій необхідно створити певні навчальні ситуації, які дадуть змогу вчителю моделювати і здійснювати ефективний контроль за діяльністю учнів в освітньому середовищі.

Аналіз досліджень. О.Н.Шилова і М.Б.Лебедева визна-

чають ІКТ-компетентність як здатність індивіда вирішувати навчальні, побутові, професійні завдання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Отже, ІКТ-компетентність є однією з ключових компетенцій сучасної людини і проявляється, перш за все, при розв'язанні різних задач за допомогою комп'ютера, засобів телекомунікацій, Інтернету.

Як показники ІКТ-компетентності можна виділити:

- готовність до освоєння ефективного доступу до необмеженого об'єму інформації та її аналітичної обробки;
- прагнення до формування і розвитку особистих творчих якостей;
- наявність високого рівня комунікативної культури (зокрема комунікації за допомогою інформаційних засобів), теоретичних уявлень і досвіду організації інформаційної взаємодії, яка здійснюється в діалоговому режимі „людина – комп'ютер”;
- формування культури отримання, відбору, зберігання, відтворення, передачі та інтеграції інформації.

Процес становлення інформаційно-комунікативної компетентності вчителів – це розвиток мотивації, потреби і інтересу до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів і інформації. Компетентний вчитель володіє знаннями, які є інформативною основою комунікації і пошукової пізнавальної діяльності, володіє уміннями і навичками ефективної комунікації і пошукової діяльності у сфері програмного забезпечення і технічних ресурсів, має потребу у використанні ІКТ в своїй професійній діяльності.

До основних компонентів формування ІКТ-компетентності можна віднести наступні: змістовний, мотиваційний, організаційний [1].

Змістовний компонент включає:

- розробку адаптивних навчальних програм, які забезпечують підготовку і стимулюють вчителів до використання ІКТ у самоосвіті;
- створення освітніх баз даних за допомогою сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, які містять наукову, методичну, психологічну, технічну, довідкову літературу, змістовну навчальну інформацію, програмне забезпечення різного типу та інші матеріали.

Мотиваційний компонент пов'язаний зі створенням умов, які сприяють подоланню внутрішніх бар'єрів, перебудові свідомості вчителя, його психологічній готовності працювати в комп'ютеризованому середовищі, підвищенню кваліфікації в галузі використання засобів ІКТ. Цього можна досягти за допо-

могою формування в учителів інтересу, сильної мотивації, підвищеної активності до використання ІКТ у своїй діяльності.

Організаційний компонент пов'язаний з питаннями професійної підготовки вчителів з урахуванням рівня сформованої внутрішньої потреби (ціннісної орієнтації) і чинників, які впливають на активне застосування засобів ІКТ у самоосвіті.

Ми пропонуємо наступні шляхи формування потреби вчителів у використанні ІКТ в навчальному процесі:

- розробка цілеспрямованого програмно-методичного забезпечення для різних категорій;
- забезпечення самоактуалізації потреби вчителів у застосуванні засобів ІКТ;
- організація навчання на різних видах курсів з використанням адаптивних навчальних програм;
- створення сприятливих умов для підвищення кваліфікації вчителів у сфері використання засобів ІКТ;
- розвиток у вчителів здатності накопичувати і передавати практичний досвід використання засобів ІКТ в різних умовах;
- розробка системи стимулів до активного застосування засобів ІКТ в процесі самоосвіти;
- створення комфортних умов для роботи в комп'ютеризованому середовищі.

Компетентний фахівець – це особистість, здатна усвідомлювати і рефлектувати власні цінності, порівнювати, оцінювати себе та інших, проектувати майбутнє. В той же час під готовністю вчителя слід розуміти інтеграційну якість його особистості, як фундаментальну умову успішного виконання будь-якої діяльності. На нашу думку, готовність – це внутрішній стан (здатність) особистості, цілісність, ознака професійної кваліфікації, а також результат цілеспрямованої підготовки. Готовність вчителя, крім необхідних знань, умінь, навичок, адекватних вимог до професійної діяльності, якостей особистості і здібностей, включає пізнавальні (розуміння професійних завдань, оцінка їх значущості і т.д.), мотиваційні (інтерес до професії, прагнення досягти успіху і т.д.) і вольові (подолання сумнівів, уміння мобілізувати свої сили і т.д.) компоненти [3]. Це наводить на думку про деякий збіг понять компетентності і готовності. Але, враховуючи, що компетентний фахівець здатний виходити за рамки предмету своєї професії, дозволяє визначити компетентність, як вищий ступінь готовності.

Отже, готовність вчителів до використання ІКТ можна зобразити у вигляді моделі зображеної на рис.1.

Висновки. Аналіз результатів теоретичних і практичних

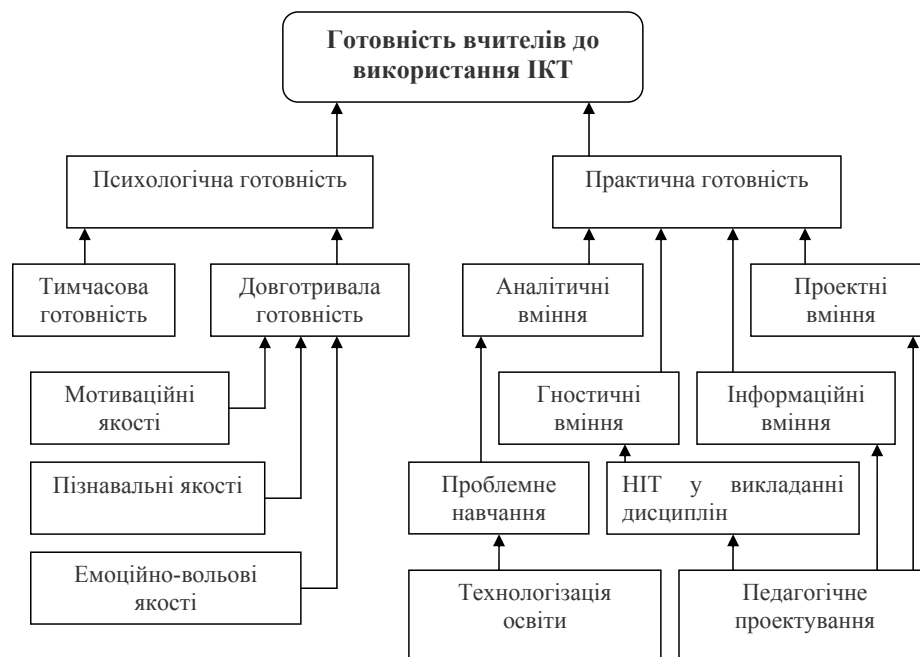

Рис.1 Модель готовності вчителя до використання ІКТ

досліджень з формування готовності вчителів до застосування ІКТ в своїй діяльності дозволив нам визначити готовність вчителів до застосування ІКТ як комплексний стан особистості, який визначається її психологічними, етичними, професійними якостями і забезпечує повноцінну здатність вчителя реалізувати компетентнісний підхід до навчання за допомогою застосування нових інформаційних технологій.

Таку модель доцільно використовувати при організації підготовки вчителів до використання ІКТ у своїй професійній

діяльності. Таким чином, запропоноване нами співвідношення між категоріями компетентності і готовності дозволить творчо застосувати наукові дослідження і практичний досвід формування готовності освітян до застосування нових інформаційних технологій при підготовці вчителів, які володіють ІКТ-компетенцією.

Перспективи подальших досліджень зумовлені вимогами часу: швидким розвитком нових технологій, методів і засобів їх реалізації та глобалізації.

Література та джерела

1. Ганин Е.А. Педагогические условия использования современных информационных и коммуникационных технологий для самообразования будущих учителей / Едуард Анатольевич Ганин – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://www.ito-su/2003/VII/VII-0-1673.html>> – Загол. з екрану. – Мова рос.
2. Лебедева М.Б., Шилова О.Н. Что такое ИКТ-компетентность студентов педагогического университета и как ее формировать. / М.Б.Лебедева. О.Н.Шилова // Информатика и образование, 2004. – №3. – С.95-100.
3. Хуторской В.А. Ключевые компетенции и образовательные стандарты: Доклад на отделении философии и теоретической педагогики РАО 23 апреля 2002 г./ В.А.Хуторской. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <www.eidos.ru> – Загол. з екрану. – Мова рос.

Статья посвящена проблеме формирования готовности учителей к использованию информационно-коммуникационных технологий в своей профессиональной деятельности. Рассматриваются пути формирования потребности учителей в использовании ИКТ в учебном процессе.

Ключевые слова: учитель, информация, компетентность, готовность, информационно-коммуникационные технологии, использование.

Article is devoted to the formation of teachers' readiness to use ICT in their professional activities. The ways of formation of the needs of teachers in using ICT in the learning process have been considered.

Keywords: teacher, information, expertise, availability, information and communication technology use.